

POEMA DE NADAL.Primerà versió

.... Segona versió

Poema de Nochebuena

" versió en castellà"

Huis Capdevila

Premia de Honorat

A Pau Cases,
al mestre, a l'amic.

E. H. H. H. H.

Uny pregunta a Maria:
- Verge, qué es estar això? -
La Verge, p' vergonyoseta,
no n'hi sap donar res.

Canço popular

Nota

La primera versió d'aquest Premi de Hadal fou escrita l'any 1937 a Barcelona, publicada - junt amb altres dues escissions catalàniques: La tempesta de Hadal i la mar i L'abandonat - en un volum de "La Rosa del Vent", que dirigia el poeta Josep Juncas Olivé, i estrenada al Teatre ~~Poliorama~~ Poliorama d'Albany, repintant.

La segona versió, creient perduda l'original, fou escrita a Poitiers, el Desembre de 1949. La tercera a Aix-les-Thermes, el Juny de 1950, quan, a Prades, Pau Catal, el més gran del català, havia la gloria de Rack.

y. guanyadora ~~antiga~~ del Premi Juncas Olivé - premi impartit amb Josep Juncas Olivé, estrenada al Teatre Poliorama en versos primerins del ~~any~~ 1938.

Edgelywood

Dramatis Personae

211

Maria

José

L'agremat.

Dieu.

La veina.

El veí.

L'home, el pagès ric.

La dona, la pagesa rica.

L'infant, el seu fill.

Seix - home i dona - que van cantant a
la vista del poble.

En una petita vila de
la muntanya catalana.
~~211~~

Proemi

que, com el intermediari entre puades i puades,
serà representat davant d'un teló curt: un camí es-
regiat d'arbres, unes muntanyes morades de l'eny-
nia, un poble de cases de color de mort, un cel ample, ni-
de pal·lida blau.

Paisatge ~~de pedra~~ impressionant artístic.

- V'heix en unes campanes, lentes,
esquerolades, rogaflores, que tornen
a mort. És una tarda de Mare,
quan ja t'hivern te fiances
de primavera.

Pasta, de delecta ^{molt lentament} a esquerra, el
negre següent d'un enterrament.
Al cap del següent hi ha una /ress
i Maria, que plora.

Maria, sanglotant: Pare!... Pare meu!...

Orre: No ploris, Maria... No ploris...

Una veïna, al Vei: - Perten -
El mort era un revolucionari -
nari, un heretge. No creia en Déu, mai no
anava a missa.

El veï: Un revolucionari? Un il·luminat,
un infel·li. ~~Aperta~~ El revolucionari d'
aquella mena mai no se'han fet pr.

La veïna: Volia que t'enterrassin civilment. Si
t'haguessin regut simple no hauria
vingut a t'enterrament, t'haurien en-
terrat com un fos. Per tot, al poble som
bons cristians i al seyor veu cap al

quei ex fa.

4

Piel, ^{un infant de deu anys} ~~esparacat~~ ^{derivat.} ~~roxy~~ ^{cabell rostrat} com un cap de vol, ^{humiditat} ~~vell~~ ^{com una aigua marina}, una cosa ^{malgrat d'amaror de la vida} que ~~recupera~~ ^{romien} ~~romien~~ ^{com el de utlim de tot}, sabrà.

L'aprenent, ^{ben} mes ben endreçat, un xic ^{ben} mes endreçat:
Hi ha sembl, Piel.

Piel: Ho fan per mi. Lo donen vergonya de venir amb mi.

L'aprenent: Ho, home! Lo que tu pots preu, sap? i la pot preu ex un xic estranya.

Piel: La pot gran e dolenta. Que t'hanen de per tot arreu, em tiren pedres. Com que saben que no tinc ningú que em defensi...

L'aprenent: ~~no~~ at men ~~l'acat~~ ^{l'acat} ^{ningú} no t'ofen-
dra ni et farà cap mal.

Piel: Ok, tu ja ho ve. Tu i et vells ^{jo} ^{no} ^{tu} ^{com} ^{el} ^{altres}.

L'aprenent: ^{- Per breu vides -}
I per mi hi has vingut a l'entren-
ament?

Piel: Per mi em fa ja estar tot. I per apren-
dre a merir

- Parren. V' veix en les saca-
nones -

cer a escapar-se, una
mirada recta i lleial, plena
de noblesa - Maria, - pòl-
da, bella, molt fina, d'ac-
tuar lent, d'expressar miste-
ris que la volen d'aver un
noir puatell, una noir com
les altres, - La veïna - proxa,
vermella de rostre, xerraire,
mirada maligna de fura-
i El veï, un home recardi,
tipus de pantut de poble, de
somriure fred i silencios

1 rep: Maria: verten a la terra canbrea i ten-te
agueres rols de dol, tant flet per i firit-
te.

- Maria, silenciosament, a-
claparada de dol, met per
la porta de la dreta -

(a veïna, excusadament: ja ara, prep! Li fien tien-
re et dol?

1 rep: Né ho sembla.

(a veïna: Però es tracta del meu pare!

1 rep: Més que més. El dol per mort molt estimat
no v'ha de dur a la roba: v'ha de dur al
cor, profundament, sense fer-ne ostentació
vana, amasant-lo al cell de tot-hom.

El veï, conciliador: jo ja t'entenc. És i has es-
tat sempre un home bon xic extrany,
amic d'anar sempre contra corrent, però
jo ja t'entenc.

1 rep: Milla.

El veí: Altra ment, qu'è vol que et digui? 7
em sembla que hi vas un xic massa despecta
en fer-li tenir el dot. al cap i a la fi, venim
d'enterrar el teu pare. Qu'è dir la pent del
poble, tant arrenyada i com cal puar ex trac-
ta de coses de la tradició?

Un rep: Ho t'hi aniré, que et dir de la pent no m'in-
teressa.

El veí: Però les coses de la tradició m'agrada, foren.

La veïna: T'has t'follat: m'agrada.

Un rep: Potser sí. Potser tenir raó. Potser tant vol un ho-
me. Sigui com sigui, et puc jo no veure
que Maria s'ofeix.

La veïna: Ofeix pel teu pare!

Un rep: Hom no s'ofeix pel mort artimat. Hom es arti-
ma com puar crea vivent i la flama del
nostre amor es fa revivre. Tant vol es vivent
em fan ofeix.

La veïna, que, com no t'ha compres, no sap què
dir: Ah! ... Tant així ... si es a fi de bé ...

Un rep: Ho veus per que t'oblidi al pare mort, tant
amic meu, t'unic amic que tenia al poble...

El veí, protestant: Home, foren, tant com t'unic...

Un rep, sense fer-ne casat: ... però no veus que et seu record
t'empereix i la vida i per tant lament d'ella
com una flama de plom; no veus que et seu
record sigui ombra freda, sinó calida i dol-
ça home.

La veïna: Si es et que jo dic sempre: en et fons,
i encara que semblen un xic salvatge,
són un bon home.

El veí: I ara què penses fer?

Josep: Treballar, com sempre, i semblar més
laborista que mai.

La veïna: L'acte no s'ha explicat bé. O no no s'han
volgut entendre. Si mi si que m'entendran,
car jo no vaig amb tant embut: qui en fa
rien de la Maria!

Josep: Alant de morir, et seu pare em preparà que
no la deixés. Tare, bones, et que em de-
manà et seu pare: no la deixaria. Serà
com una filla que hauré tingut sense
necessitat de dona. Tot això hi hauré intès
puanyant.

La veïna: Ah, Josep, hi ha veratats que passen com
un crit! Quin mal no han fet les bones!

- Et veï veï -

Josep: A mi cap: per què no han pogut.

La veïna: Bé debien haver tingut mare, oi.

Josep: De la mare no en parlem.

- amb continuïtat, amb puer-
ta emocio -

La mare... La mare no es una dona.

La veïna, molt estranyada: Ah, no! Aquesta sí
que es bona! Es pot saber et per què?

Josep: No, no es pot saber: no m'entendran.

- Quan La veïna va a capti-
var, ferra, intervé Et veï.

Et veï: Té' ras' et Josep: no s'enten tot-hora
que vol a ell. Est més picat fust, creu-me.

La veïna: fa l'hipòtesis be, ja, amb la Maria. E
tant es preocupa com vos.

Josep: Milla per ella.

La veïna: Ho va mai al ball...

9

Rep: Mithr per ella.

La veïna: ... no es acompanya de les altres noies del poble...

Rep: Mithr per ella.

La veïna: ... Ho riu ni canta com les altres noies del poble. És estranya i plena de misteri.

L'aprenent: que s'ha deturat excitant al·lèl·lir de la porta del fons: La Maria és la més bonica de totes.

La veïna: Aquest ens manca!

L'aprenent: I la més bona.

El rei: Com la defenses!

La veïna: Ho cal pas que la defenses, però pot ésser que no hi hagi mal.

L'aprenent: I sí que t'ho dic, però et sembla que la prent com un altre no sap veure? I sí que canta, però les seves cançons no arriben a les altres vides enmig d'elles per la bel·litat de la dolçestia.

La veïna, escandalitzada: No, una mica de respecte!

L'aprenent: ara ja no cantarà més, pobre Maria. La mort del pare haurà interromput la dona pura de les seves cançons.

La veïna: T'altre més que me'n sap. I t'altre més que el teu pare t'ensenyin de respectar les persones planes.

L'aprenent: que volen que contesti, forat!

Forat: Ho.

L'aprenent, en veu baixa, irat i nervosa: Les persones planes... Les persones planes...

La veïna, a /rep: Li em necessitat, ja sabem¹⁰
on se. J'com no te guardas cancinha,
encara que la Maria sigui una veïna
tan xic estranyota que en res no s'as-
sembla a les altres, encien-me-la de
tant en tant. Sont amb bones hipòtesis
mes.

/rep: Li dicé.

La veïna: Li cal distèncie j.

/rep: Tancabé li dicé.

La veïna: Ho la tin puen marca tancada, no l'es-
clarifiquen

/rep: Mai no ho sabut explicar a ningú i em pen-
to que tot marca vell per a aprendre'n. Ma-
rin farà el que vulgui, com sempre ha fet.

La veïna: Ho es per això, car ben nos en guard de
la marca llibertat. ~~es~~ Ho he tingut fill
d'aquell tant home que al cel sia,
pero se' que al /ives cal hipar-ho mit.
Ho pento hipar-ha mi curt en Marx.

/rep: Ho pento hipar-ha mi curt en Marx.

La veïna: Ai, mare, puing paues tenir de fer-me
parlar. Tot ja sabem prou mit dir. Bona nit.
Jo t'acompanyo. Bona nit, /rep.

El rei:

/rep: Bona nit.

- L'exten pot fons La veïna
i El rei. El rei, que abans
d'anar al cel, ara, en col-
par-ho, s'encien amb una
~~flama~~ una cavalleta de fla-
mes.

L'aprenent: - Ten breu silenci - 11
Bona nit, /rep. M'havia des-
cuidat de dir-ho en entrar.

/rep:

Bona nit, tal valor.

L'aprenent:

aprenent bona m'ha fet per breu el temps,
qui volien que us diria? La una xafar-
dera, sempre malparla de tot-hom.
Ho m'aparta pers. temps que el seu
home, el "Bona"

- mefeta -
que al cel iat!

- reprenent el tò d'abans -
va decidir venir - se perquè no la po-
dia aguantar.

- /rep, abstrès, no respon.
Segueix d'un moment, af-
fili l'aprenent:

/rep:

tabien el pue pensant!
Com vol que ho sapia!

L'aprenent:

Bona pue a la Maria li convindria ca-
tar-se. Si es casés tal vegada tornaria
a estar alegre, tornaria a cantar.

/rep:

Tant et plauen les seves cançons?

- amb un murmur de continuïtat

L'aprenent:

Si tot el remei forien com aprenent.
qui volien dir!

/rep:

que li cercaríem un bon murmur!

L'aprenent, molt decidit:

Ho et expressaria pas!

/rep:

¿ doncs?

L'aprenent:

Ho et expressaria pas perquè ja el
line: fò.

prop., accentuant al seu somriure: Hicno pue tal?

l'aprenent: Però no hi ha dignen a ella, que en-
casa no en sap res. Ara, amb la mort
del pare, no es t'han, valen?...
Penses en tot, menut.

prop.:

l'aprenent: A casa sempre sento que parlen de ca-
vins, i de puar en to carà el tru... i
de tant sentir-ne parlar, doncs, ves,
he decidit casar-me.

prop.:

Es una bona pensada.

l'aprenent: A casa, ja ho sabem, no som rics, pe-
ro em plan treballar i em pento
em pento que amb el temps, com
tinc afició a l'ofici, arribaré a es-
ser un fuster tant bo com vos. Ja ho sé
que la Maria es molt per a mi, però
com al dalt poble no t'entimen i la des-
ben tota misteriosa

prop.:

Tota misteriosa?

l'aprenent: Oh, no sé per perquè. És a dir, sé
que ho sé: perquè m'han reus i ella
té ~~una~~ una fiada i un somriure
que a ci al poble, ningú no t'expli-
ca... i com ~~la~~ ^{la} ~~se~~ ^{se} deuri casar amb
un altre, val més que ripui amb
mi.

prop., sempre somrient: Bé, home, bé.

l'aprenent: Sobretot, prop, no en digues res
res a ella. Guarda'm-me el secret,

com far el home de neny.

17

/rep, rient: Ho tingut per: ni una paraula.

- Una pausa ben-
l'afreient: Que no treballen aquí?

/rep: No; aquí, no.

l'afreient: Doncs me'n vaig.

/rep: A què ve aquesta pressa!

l'afreient: Tinc per què ella vingui i, com es veu fi-
na que una mestra, descobrir i el
que hem parlat. Bona nit, /rep.

- Se'n va per fora corrent -

/rep: Bona nit.

l'afreient, després d'una ben pausa, trient el cap
per la porta forana: Holabé, rep! Hi una paraula!

Hirien que jo, hi havia que ella les sa-
bia, de vergonya no podria tenir!

/rep: Ret, home: ni una paraula.

- l'afreient se'n va. /over
mormura, rient:

Afrentament!

- Buta Maria vertida

de blanc.
Maria, estanyada, ~~ve~~ adolorida: Ricu? Ets
content?

/rep: Hi, filla: ric, estic content. ¿no diries
per què? Per què no ve.

Maria: l'error vell es mortu d'alegria?

/rep: Te veigades, hi. Quin fop, potes error
vell! I no ho has fet, fatigada, l'afreient, no
m'hauria fet riure. La tarda, ~~començava~~ port al

wt, comença a caure 14
i et cel te una fina, una
palpitant tonalitat d'ambre,
piulax d'ocells que se'n van
a jo -

Maria: Jo, pue se jve, plrs.

Rep: To clar. Però la vida es més ^{potèria} ~~força~~ que nos.
atré i et teu dolr, auri tant rescent,
tant fort, passarà.

Maria, amb un crit de recolta: Ho!

Rep: Li. Passarà per que t'ho diu: perquè la vi-
da es més forta que un altre. Ho! oblidaràs al
teu pobre pare. Hi podràs ni jo ho voldria, car
oblidant-lo et mataries definitivament. Re-
cordant-lo, li donaràs una nova vida. Ja el
dolr et auri v'endollicà, es farà més
suau. La flama s'apagarà però restarà
viuent la brava, perfumada de re-
cord.

Maria: Que sigui com Déu, forç. Ho ho vull
que et pare mori. Ho ho vull creure que
hapi mort. Ho ho vull creure.

Rep: I faré, car neixar-se a creure en la mor-
tut es donar-li nova vida. Ho ploris,
no et desconsolis, que et trobarem a te-
nir ací amb un altre.

- amb una transició -
Et recordeu quel dia que arribaren? Ve-
nien de terres de França, de terres
negres d'elit-li, que sempre ho veu
d'incomprensió i d'inmericòdia,

on tre fores per ell t'cinica seque. 15
na de clau en aquella nit sense
altre. El teu pare era molt bo, era
un sant, i jo l'estimava com un pa-
drí i et veigava com a un fill per
les seves cobertes i polítiques a les quals
havia dedicat el millor de la seva vi-
da. El pobric era un il·luminat i,
tantes coses com sabia, no en sabia una
de molt important: que el il·luminat
no poten dedicar-se a la política, que és
un ofici que tot el món pot fer i que cal
viure amb l'esperança d'èxit. El teu
pare havia lluitat sempre per un
nou millor i creia, infelicitat, en la lliber-
tat dels homes. Això el duïa de ve-
re en presó. I això el duïa a l'exili.
Quan en un moment ho havia perdut
tot: la llar, l'esposa, i tot li quedava ven-
gut i jo i aquest racó de casa. Ve-
nia molt fatigat, molt usat pel sofri-
ment i el desengany; venia malalt;
venia a morir.

- Una pausa senca, Har-
fa, pràcticament de recel -

Maria: Polse pare meu!

- Tu veu bé a -

Enric: i polse de mi! Quina por fa la mort!
als pobres pobres sí: perquè no la compren-
drem, perquè no sabem explicar-la.

Per al vell, veus? es altra cosa. Per al 16
vell la mort es la deslliurança. Hem viscut
tant i estem tant cansats de viure i la vida
tant es tant aspra i tant fletja!... Peni-
lament ens dol menys quan deixem fills
i pensem en el dolor i la solitud dels fills.
La vida no es fletja ni aspra, foren. La
vida es bella i amable.

Maria:

/rep:

Maria:

¿ara? També es bella i amable?
Ara no es la vida: ara es la mort. L'ocel-
lot sinistre de la mort ha batut les ales
damunt meu i ha placat en mi la fl-
rida de totes les cançons i totes les rial-
les. Si mai no has sabut cantar ni vi-
re! Si ~~no has sabut~~ té raó la gent en dir
que no és una veu com les altres!

/rep:

- Maria, sense excitar les
paraulas de /rep, sense ri-
res, plor. foren i'hi apropa,
l'abraça tendrament, po-
nyament - no cap abra-
çar, mai no ha abraçat
cap dona ni cap filla - i
dieu:

Plora, filla. Plora el pare mort. Tu amb
les teves llàgrimes i jo amb el meu co-
rantge... perque, malgrat el anys, soc
un home enatjat, cap?... et resusci-
taré. ¿la teva memòria serà sempre
amb nosaltres i ens farà companyia,
¿et veurém com quan era vivent.

fi, fi: et venièm com puaa era ci!
vent perque viurà en et nostre cr. 7
puaa esteu tu i jo sol i et ritenci ca-
fui, com una puaa capa d'r damnat
nostre, tu i jo sentirem com en parla,
com parla al nostre cr que et la veure.

- Un cop de vent marci a-
renca un breu, un fupac,
lament a les branques negres
des arbres.

Marin, com n', en realitat, vis la ven estimada:
Pare!

- La plena nit. ~~XXXXXX~~
~~XXXXXX~~ / rep i Marin, at boy
davant la porta, un tot
blanc de la blanca tena.

La clou la cortina

Intermedi primer

14

- La Reina i El Vei venen
de la porteria de pres. Bu-
cara hi ha clar de din-

La reina: I ara que ja hem complert amb el p^{er}so-
mana la Santa Mare Lluïcia, que es a-
companya el mort a la seu darrera tota-
da, no hi pensen mes i anem-nos-en
a fer el sopar, que per una pobre vídua
sense il·lusió...

- Un sopar que hi fa
temolar la carnava des-
pit ubèrrims -

El rei: Que em convistes, Matlino?
La reina, rient adoloradament com una ^{vieta} ~~travista~~
el·lia de jiventut i "de festa major: Sen me'n repa^{ca}u
que pui sap del que al ^{capac}cellera, a més
a més, que li dia la tua dona!

El vei: Ho hi ho contaria pas! I peccat amarat
meu perdona. Malgrat que, el fet que dues
persones de rang i honorades sopin tot un pot
pas considerar-se com peccat.

- Molt impudent i amb turpi-
tud de seductor de poble

En una hostina que una dona com tu,
de tant bon veure i en la flor dels anys...

La reina, amb riure espès de sensualitat: Ver, ver,
si'moni temptada, que es un plaer!
El vei: amb mi no has de tancar res, que tot
casat i em convé callar. El casat

som la Providencia de les vidues... Des 19
fading, en cambi no t'en fies. Ho t'hi en-
bolipis mai amb un fadiu, que tot son ~~xxx~~
locamoll de venna. Lo clax que tenen mes
ramp i mes emprenta i engraxen mes fort,
pero no saben de que es, no tenen ciencia...
- t'abraça -

La veïna, amb una aparifança de pr: / ara!
La ~~maria de Sant~~ Verge del Roser em
valgui! Que has perdut t'entenenent?
bur proven veure!

Et veï: Tens raó. ~~Benintencionada~~ sem pent respec-
table ~~permetent~~ i cal no donar un pue-
dri, cal cobrir les aparences... Però, mi-
ra, no se pue' ni ha apafat de cop: cot-
ta que potser ~~la~~ deu amb veritat que
no' he begut t'entenenent. Bur tens
trip, trip!

La veïna, atenyent-se amb un rebuſ d'ho-
nestat ofera: ~~adexerian~~, fole, i no en parlem
més.

- Tu ven laica, amant-te'n.
Quan ripui mes forte... L'ha rai per
la porta de t'ent... Que no at vegi min-
fir! Penso en at men bon nom!

al mateix hor de l'estampa primera:
l'oblast de fuster. Han parlat los meus. El
arbo en verd. El blat comença a créixer. Lo-
ter i l'aprenent treballen

L'aprenent: ¿ Maria?

l'orp: que li passa a Maria?

L'aprenent: ta la ripitèu bé? Hi ho havien promès.

l'orp: que et passa que vos un excarcelles?

L'aprenent: Ho vull parlar això, home. Vull dir si no hi
ha cap patan que li faci l'aleta.

l'orp: Ho tinguis por. Els patans del poble volen
petilles ripues: Maria es pobre.

L'aprenent: Però es bonica, i per a divertir-se...

l'orp: al pui es culpa divertir-se amb Maria
li tencis el cap a martellades.

L'aprenent: així ja estic tranquil.

l'orp, rient: veig que requieses encarnat com sempre.

L'aprenent: ¿ ben net que hi. Però no hi ho diré.
sin pas, que em faria molta vergonya.

l'orp: Ho tinguis por.

L'aprenent: Jo no la vull pas per divertir-me'n, ho-
ben? La vull per casar-me'n.

l'orp: fer ho se', sí.

L'aprenent: Guardem-me la bé.

l'orp: Te la guardarem. Però t'haurem d'es-
perar una mica.

l'aprenent: Oh, j'rai que tot pacient de mena, 121

- Pet fons passa la veïna,
que es detura davant la
porta -

La veïna: Bon dia, forep.

l'aprenent: I la companyia.

La veïna: Ho t'havia vist. I si t'hegmes vist hauria estat igual: tu no comptes. És un pisset amb més por que vergonya.

l'aprenent: I no m'ac de greix que hom s'obri la boca per a ofendre. Al nostre costat tant sol hi pot viure el por, i això per què es vell i cego, que si no temps ha que us haucia deixat. I per què ho sapíem, que us coneixíem, de poruc no en veíem i de vergonya en tinc per a donar i per vendre.

- I recordant la seva timidesa
amarga, esclafit a riure, diu:
Mama i tot que en tinc, ri, forep?

La veïna: Que no et sentim? Hi insulta?

l'aprenent: Ho: es defensa, i tot o que fa bé. Així i un altre dia no et pentaràs.

La veïna: Val més no fer-ne casat.

l'aprenent: Val més, sí.

La veïna: Hi d'eth, que es un marrec, mi
de cos, que haurien de tenir més auto-

La veïna: Ho vull res, jo. És a dir, si: voldria evitar 29
les enclausines.

Rep: Les enclausines?

La veïna: És clar! Dimeu que es passa la vida tancada a
casa i que no està pautat bé que una noia fadrina
visqui tota amb un home que no li es veu...

Rep, mal-lik d'ira: Que no li veu res? Dimeu que no li veu res? Dret?

La veïna: La noia, en venir al seu pare, queda tota al meu.

Rep: Tant com tota, amb pare i no ho.

La veïna: Tota del tot, no, ja ho sabem: perquè no es la pora-
ren a casa.

Rep: És el menys que podia fer.

La veïna: Sí, és clar, però...

Rep: Però, perquè?

La veïna: Que el poble no ho veu amb bons ulls.

Rep: Que el poble no ho veu amb bons ulls? Que no veu
amb bons ulls que una pobreteta que s'ha pue-
dat sense pare tota sola i tanta i calien de llar?

La veïna, que no sap perquè dir: Sí, m'he...

Rep: És que dicu no pot arribar cent... A més a més,
què n'ha de fer el poble de la meua vida? Ho tinc
altre repart que el de la meua vida, que es passa i
clara com l'aigua de neu i al cel de l'alba. Trebat-
lo del matí al vespre, ho poble per això: perquè
trebatlo; tinc sempre la casa oberta al que tru-
men pobres que jo, i ells venen perquè saben que
aí hi ha un no és acomiadada amb la inmensa-
ronda i fred "Sen T'emperi" de la part entre-
mentada. La mare m'ensenyà que Sen no
ens havin dotat de veu per a que hi tregues-
sion el que deuen de porta en porta,
però que, en canvi, ens havin dotat de veu

per a pue potèssim tenir el past noble: 24
bells de donar. Què n'ha de dir de mi, el pobre?
Una sola cosa: que sou fadrí.

Prep: I així què t'hi pue veure?

La veïna: I pue ella, Maria, també es fadrina i viu to-
la amb mi.

Prep, amb el pany clos vers la porta brana, tota lluminosa de
l'ar de la tarda: ~~tant fadrí~~ ah, és miserable! Deuen tenir el
en ple de flots per a creure'm capaç de semblant
vilesa!

- l'apremunt, sense capir el
l'elot vertit de les paraules de
la veïna ni l'indignació de
Prep, espaventa l'un i l'altre
amb gran estranyesa -

l'apremunt, a Prep: Deixeu-la estar, que es un sac de verí!

La veïna: Si m'arrivo a pensar que us ho haurien de prendre
tant malament, us cric. Jo ho feia a fi de bé,
pero, vaja, veig que valdrà més que me'n vagi.
Prep: Tot pue tenir raó. Valdrà més que us en aneu.
ara ja heu aconseguit el pue col·lèn: amarpas-
me el dia, direu el flot infecte del carer a casa
meu. Per ho agraeixo molt.

La veïna: Ja us he dit que ho feia a fi de bé. ~~Però~~ ~~Però~~ ~~Però~~
~~la Prep~~ us si us ho col·lèn en tendre. ~~Bona~~
tarda, Prep.

l'apremunt, a la porta del fons, cridant: i la companyia,
- se'n va.

Prep: Deixa-la estar, que el trebalt aprunta.
- Deixeu-la treballar! Prep, de
tant en tant, murmura:

Bretes!... Miserables!

l'apremunt: Que us heu enfadat, Prep! Ho veu fere
cabal, deixeu-la dir...

Int.

En que et que diu ella ho deuen dir et 25
altres del poble i no voldria que en ofris el seu
nom de Maria.

L'aprenent:

Què! Que diria et que diria. Ho l'entencem cos i
jo? Doncs et altres no compten.

Int.

Tens raó, menent: et molt no compta.

L'aprenent: Però aquesta vella ^{- Després d'una curta pausa -} diu...

Ja us he dit que es un rac de veri. Hi ha si
n'és de dolenta que al seu home el fia l'entenc
al patir.

Int.

seu exortar-lo: J'as del poble, que, com ella, veuen a
mal per tot, adhuc en no hi és, perquè et deuen
a l'ànima... Però!

L'aprenent: Jo us he sentit a dir i.

Int.

Seuant teu no provaria parlar-ne. Talen que
vens a casa, que et de casa.

L'aprenent: J'heu sap! potser encara men que Maria v
ha de casar amb mi.

- Una pausa. Int., meditativ,
adobit, uia al niçon. i unes.

Int.

Si us foris tant menent! ... Si us foris un infant!...
L'aprenent, que us compen et sentit de les paraules de Int.: Oh,
bé, no us expressaria pas per això, que tant ella
com jo sou ires i talen esperar.

Int.

Hi ha coses, petit, que no tenen espera.

L'aprenent: J'heu sap! que volia dir amb ella d'una uia fastidia
i un home no?

Int.

Ràs... Ràs... Quin fastig!

- Regrenen et treuall. Una pausa.
J', cançonerament, lentament,
- caminax treuall de poble -
poble - entre Int. i Int. -

Et veï: Bon dia, peat
/rep, totut: Bon dia.

Et veï: Dona li, amb aquest rot i aquest cel de festa
major, m'ha a fer una parryado.
/rep: Tu veï. Ho tens altra feina.

Et veï: M'ha animat fins a la vinya i de treta la reu-
lat: "Te! L'ha a veure pue fa el pres..."

/rep, sempre unut, de rot: Ho veus par a fi de li, com d'altre?
Et veï: Home, /rep, sempre hi vine ja a fi de li. 7 pue es d'
altre, hi es pot saber!

/rep: La Natàlia, la vidua.
Et veï: Ah, ja ha vingut! M'ha guanyat per mi.

/rep: També veus, dones, a parlar-me de Maria?
Et veï: Ja t'he dit pue parlar, que no vine expressament.
Però, ja pue m'hi fas pensar, no estaria pas pens
malament que en parlessim una estona.

/rep, a d'agrement: Vertè'n, taladr, que el que dimes es
que veneu a fi de li no es enuè' paico. Res
a fer compaynia a Maria. Ja et cridaré
quan haurem acabat.

- L'agrement surt per la porta de
la feta. /rep, mes unut pue mai, es
planta devant d'et veï i li exigeix:

Parla.

Et veï: Ah, parla, parla... És difícil amb tu, car tens al
vici de mentre't - ho tot massa a la valenta. Ca-
da dia et troves més espues.

/rep: Parla, que amb tu m'hi entendre' més pue amb
aquella beuixa. És un home i amb tu no em
sentirei tant flipat com amb ella.

Et veï: Veus? Et començament ja no m'agrada. (veu-mu-
valdia més pue calli. acabariem malament,
ho veig a venir.

- Rep: Tant verinos es ~~ho~~ que vens a dir-me? 27
- El veí: ¿es!... Rès... Lucassies...
- Rep: Si no potessies quedar ning!
- El veí: Home, /rep, que soc un amic!
- Rep: Parla, amic, parla.
- El veí: E... Rès, total rès: cosa d'aquesta veïa, la Maria.
- Rep: ~~xxxxxx~~ Ja m'ho has dit.
- El veí: Havrat de bona fe', ja ho sé, però has estat un xic massa impudent.
- Rep: La bona fe' i l'impudència van vint de bracet.
- El veí: T'has posat aquesta veïa a casa...
- Rep: Ho es per d'ara. fa fa temps que hi es i ningú no hi tenia rès a dir.
- El veí: Perquè abans hi havia el seu pare, que al cel sia.
- Rep: ¿això que hi fa?
- El veí: Posat a la raó, /rep. ¿es clar que hi fa! Tu i el la vivies vos, completament vos... ací, fora del teu agraïment: del diel, el beneïto, no hi ve ningú...
- Rep: Ho necessitem companyia.
- El veí: Però la gent veu la vostra solitud amb mal ull.
- Rep: ¿això? Perquè? E que volguessis que t'haguessis Maria al carrer?
- El veí: Que et pensis que som salvatges? Que et pensis que no tenim cor? Si t'ho penses així, molt errat de comptes. Som gent amb cor, no somem ^{un} que dic, tenim bons sentiments, que et conoti...
- Ho sabem com abordar la qüestió -
Lió -

Et que passa es que les aparències... La 2^a
T'he dit que artil seguer, com ho artem tot, de
la terra bona fè...

/rep:

¿Doncs?

Et veï:

Pera, si n'heu francet, rep: heu oblat marca a
la llengua, i heu deixat endur marca de guerra
per tenir bon en en posar-te aquesta veia a casa.
Vineu fins!

/rep:

Es clar

Et veï:

¿Etta es una dona...

/rep:

Etta es un infant, un infant ple de puresa.
Hi has pensat en això? Hi ha pensat la gent
del poble, la gent entusiasmada i com cal?

Et veï:

Què vol que et digui?... Tot at coneixem, veï,
fins us te rès que dir de tu, pero, la veritat, a-
quest estat de coses fa malpensar... La situa-
ció de Maria a casa teua es inesperada. ¿al
poble hi ha malhumors que t'acolliran
amb goig.

/rep:

Ho crec: per a convertir-la en un apòcrif
carrat, per a fer-la treballar com una bes-
tia del moti al vespre, per a tirar-li en
cara del matí al vespre que t'han recollit
per caritat. Això, si després del repasseu de
la dona us hauríeu de veure i perseguida per
la luxúria de l'home.

Et veï:

/rep, que una bona gent!

/rep:

La bona gent? Cal desconfiar-ne.

Et veï:

amb hipòcrita i prudent resignació: Com
vulguis.

/rep:

Tens raó. Com vulguis, car el meu coler
ha estat sempre recte i ~~honest~~. Ten ~~però~~
digne.

creia que la meua vida tant clara me
reixia un xic mes de respecte. Tu creia que,
després de tant anys de viure así, em conei-
xién millor. Tu veu que no s'aproximen. Tu em
~~veus~~ veus capaç de la vida que les teves
paraules deixen suposar!

Et veï:

Home, jo, no, però...

/rep:

La meua boca mai no ha mentit, si mai no
han mentit els meus ulls. Hita'm als ulls
i excolla la meua paraula, que així es com
un ocell ferit per la pedra de la pent in-
visible, i diu a'm: ~~tu~~ em creus capaç d'una
vida com la que amaguen, cobertes les
teves paraules?

Et veï: Un xic exagerant per l'exaltació del futur: la
tu he dit però...

/rep:

I si et que has excollat no es veu, si als teus ulls
només s'aben veuen el meu material, si tu,
com els altres, com la majoria, et des que es
vanen de tocar de peus a terra, torna'm a
mirar.

Et veï: cada vegada mes intranquil. Home...

/rep: apafant-lo pel braç: Torna'm a mirar!

- Et veï l'apunta amb re-
cet. /rep el deixa i, acompa-
nyant-lo a la porta i treient-
lo marçament, diu:

Ho has vist? Les vells. Veus i després al poble
que les vells, que hi ha cendra d'anys i
de penes en el meu cap i en el meu cor
i que tota aquesta cendra no hi està

una brasa: la pietat.

70

- El rei, pens tranquil, se'n va mes que depressa. Fina pau-
sa breu. A fora canta un o-
cell. /rep, criola:

Maria!

- a poc, per la festa, entreu
Maria i l'agremunt

Maria:

/rep:

Que criolaveu, /rep?
Hi. Hi havia una visita, un bon home
canejat de bones intencions, però hi
hi ha entret una presa molt rotunda
i no ha pogut esperar-te.

Maria, tristament: Ja veig que no han fet enfadar.

/rep, a l'agremunt: Tu veste'n a sopar.

l'agremunt: Ah, no es per t'hora.

/rep: Veste'n a sopar encara que no ripis
t'hora i ja tornaràs demà.

l'agremunt, amb recança: Com volguis... adieu, Maria.

- Se'n va.

/rep, veient-lo marxar: Ah, si no fos tant petit!

- a Maria -

Tu, queda't. Hem ~~de~~ de parlar...

- Comprim-te, recorda't -

Maria:

Vols quedar-te un instant, filla?
Hi, /rep, però em sembla que m'és valdria
que no parlessim de res. No han entès,
no han fet res. Ho parlem del que es
comptaven en fer res. Oblidem-los.
La nostra vida es massa clara i serena
perquè el que faa res i l'entrellat in-
to també ho creia així, però m'espuro com

/rep:

Com l'episcopum tu, pobre criatura.⁷¹
Et mal es massa poderós i no podem dei-
xar-lo de banda, no podem ignorar-lo,
com voldriem. Si no hi expués un remei
depressa ens farien la vida impossible...
No si, si: cal parlar-ne, cal parlar-
ne ara mateix i trobar el remei.

Maria: Si n'heu, doncs.

Jonc: El del poble, tant honest, tant respec-
table, malparlen de mantes.

Maria, molt estranyada: De vos?

Jonc: I de tu.

Maria: Què podem dir? Quin mal el hi fem?

Jonc: Cap. Però això no es una cosa per què es
culpin fex-nos-en a mantes. Dimeu que
no està bé que un home i una dona
visquin junts sense haver pare i filla o
marit i muller.

Maria: Ho he entès. Ho se'ns puc voler dir.

Jonc: Molt per tu.

Maria, esguardant-lo amb una gran pa:

Que potser em volem treure?

Jonc: I ara! Treure't? Ho t'he permès pas.

Maria: Després del cop tant fort de la mort del pare,
no tinc res més al món que aquest reco-
net de casa nostra, no tinc ningú més
al món que em vulgui: ni mare, ni per-
mats. Tant vol no tinc a vos, Jonc, i amb

E. H. H. H. H.

^{or well know, sempre.}
Rep., tristament: Sembla que això és impossible, noia

Maria: I ol, no, que us bé ho sabem que t'ensen del
notre molt estimat en acompanya.

Rep.: Jo si que ho sé, però no ho sap la gent. I la gent
maliciosa i no hi creu en les ombres.

Maria: Ho en fereu cabal.

Rep.: Si no fosis tu prou ho faria. Però hi és tu de
per mi i et tenen com un nou món que t'envi-
noren ~~de~~ amb la seva paraula vrid.

Maria: Però de que poden maliciar? Per que poden
malparlar?

Rep.: Si, dona...

- Recollint-se -

I bé, no! Ho t'ho puc dir, no t'ho sé dir.
És tant fascinat i tant innoble! Imaginen
que ^{com} estic i que vivim... com t'ho faria en-
tendre, pobre de mi, si en fa tanta por ta-
car la teua anima pura amb el tot
que en t'hanca? Bienen que vivim d'una
manera innoble

Maria: Innoble! Ho us entenc. Què vol dir innoble?

Rep.: Vol dir feliç, bé.

Maria, amb una gran estranyesa: Ho atres?

- I, rient, rient per primera
vegada després de la mort del
pare, afegeix:

Hah! Beixen-los dir, que deuen haver-se
beixat d'entenenent.

Rep.: Beixen-los dir? Ho puc. Ho puc per tu. He
de fer callar, ripen com ripen, les grups
fèlides d'aperta pentura. He d'a ca-

baix d'una repèda per recórrer les seves en-
rassies verinoses.

- Hi ha una pausa llarga. El
caporale, vestit de març i amb ~~XXXX~~
el pauc de vellut, entra a la cambra
blanca. a fora, com abans, canta
un vètt.

Maria, asseguda al portal: És una cadenera. Sempre
canten en març el dia, les cadeneres.

Rep, ~~des~~ des de primeres tensesi sense aturar la veu:
Maria.

Maria: Si puc, rep.

Rep, sense parar ni cap la minyona: He pensat...
he pensat que ens hauríem de casar.

Maria: Com en capucien.

Rep: No et sembla mala ment?

Maria: Res del que vos feu ni ho sembla.

Rep, amb encisó: Gràcies, filla... Seràs, al ull de tot-hom,
la meua muller: ningú no t'hi tindrà res que
dir. Llavors problemes fins com fins ara, o hi-
qui: estimant-te jo com un pare, com el pare
que la mort t'ha pres. Tindràs, com fins ara, la
teua cambra. I quan jo mori, que no t'esperis
parir perquè jo no vull, portarà casar-te de
bò de bò amb el minyó que sapiga encen-
dre una flama d'amor en el teu cor.

To don
rapidament
la cortina

Intermedi segon

- La veïna, tota, esguarda el
sami com si esperés al pie.
a pot semblar-li el rei

La veïna: Què? L'heu vist?

El rei, excitant-se en veure la veïna: L'he vist,
Ballarina mala, reina.

- La perripa en una
anca.

La veïna: ai!

El rei: Quan hi heu de tornar?

La veïna: Tornar a què?

El rei: A defer el teu lliet.

- Intenta abraçar-la -

La veïna, molt digna, separant-se: ¿ara, ¿es-
de! No feu criaturades! El passat,
passat.

El rei: El passat retorna. Tot el tant tenen
caputçada.

La veïna, severa: Respecteu el tant, però, si no vo-
lèu que Dreu Hòste sempre per castipus.
I si veieu formal, que valdria més. Què
us ha dit?

El rei: Quatre l'astip.

La veïna: Com a mi.

El rei: I me'ha tret de casa.

La veïna: Com a mi.

El rei: El creia més entenençat, més ras-

nable. Però es un cap calent, un a - 25
maxpista sense tenir de Deu.

La veïna: És un desperpnyit, un immoral. M'he
viert un home i una dona que no han casat
com Deu mana i cineu tota el mateix roble!
Quin escandol! Quina verponya!

El rei: El mon està perdut, Batlina. El mon es-
tà perdut!... Aquesta nit, com tinc la
dona un xic malalta, pracies a Deu...
aquesta nit tornaré. Seix a la porta
oberta...

En la tardor, ~~en l'hivern~~ quan ja
l'hivern truca a la porta. al arbre res-
ten poques fulles, fulles properes que arribar-
sa al vent. I els ocells han emigrat vers les
terres ~~del nord~~ càlides. Et cal es pris i el
ciny de les muntanyes blanques de ~~les~~ xi-
mes neus.

- ~~Res~~ ^{ja} ~~de la tarda.~~

/rep: l'aprenent, silencios.

- silenci corrent en /rep, trist en
l'aprenent - treballar. Una Har-

ga pausa. Se volte l'aprenent i pi-
ra d'espuma a /rep per a pre-
guntar no et veig plorar. /rep, cessant
de treballar, l'esparda estranyat.

/rep: Què et passa? Tu tancs a l'alt, trist?
l'aprenent, volent dissimular, volent fer d'hombre perquè no sap
que es bones tancs ploran: Ho, no es res...

- Se volte, treient-se el decantal i ho
llargant-lo a terra d'una recollada -

I bé, hi que em passa.

- Amb veu troncada pet pet -

Em passa una cosa molt trista i me'n cull
anar de casa vorta. I de casa dels pares, i an-
tunc del poble, thuny, bea thuny, me'n voldria
anar.

- Trenc a plorar desconsolada-
ment. Plor d'infant, que veix
d'una pena d'hombre.

/rep. avant al seu costat, començant: I doncs, què t'
han fet, petit? Hi a tu no et volen deixar
tranquil?

- i tencia a plorar. long, en-TP
història, el contempla. D'après v'hi
afegir, hi posa la mà a l'empat-
ha i hi parla d'home a home.

Ines: Tocotà'm, Salvador. Tocotà'm bé, que ja és un
home, home nascut, com tot, de l'aur i el do-
lor. Ho vull dir per a mi, per mi, encara
que tu no ho crequis, tot net de culpa, ni vell
que m'acusis sense més ni més. Tens raó
i no en tens.

- l'afirmament atica el cap i l'os.
guarola cotinuat, recelís, per a
acabar, després, exortant-lo a
tentament, encara moltament

Tu, pobre, no veies que és un infant i que
Maria, malauradament, ja és una dona. Però
mai l'aur se'm presentà amb tanta pureza
com quan el cor se'n veia florir en el teu ull
i en el teu llavi. Què volies que et digués
quan em demanava que Maria fos per tu?
Que sí, i tant més que això hagués estat pos-
sible. Si sabessis com em dolia que fossis un
infant i no un home! Si ho sabessis! Tot jo i
no tu qui v'ha cavat amb ella. I no puc ex-
plicar-te el perquè. Si t'ho explicava, aniries
tota pura, tampoc m'entendries. Tot puc dir-te
que m'hi he cavat per força, perquè no he havia
altre remei. Et tenia pobre amb ^{que semblava} ~~XXXXXX~~ jo i el
infant, ara veig que es passió d'home. I em
dol haver-te fet sofrir. Jo t'he enpanyat i em
t'he enpanyat. Per això et deia que t'entendries
i que no en t'entendries. Per això et deia ara que

Maria es la meca bona i no ho es. Això, 79
pess, tu no ho entens. Ja ho entendràs algun
dia. La cova torna, que les portes de casa sem-
pre se t'obriran. I ara verte'n. ^{Fatai} ~~Par~~ bé d'auar-
te'n. Així, ara, hifinies morra. I es infant no
han de hifin. Ja es puetarí temps quan
seràs home.

- L'empeny manament, solta-
ment vers la porta forana.

Pensa bé en tot el que t'he dit i no en par-
tis amb ningú. Adieu, talvadr.

- L'infant s'atunya i hucien-
ment. / rep verta un instant
veient-lo marxar. A la porta
de la porta apareix Maria. Està
pal·lida, atleusa. Camina un
xic lentament, amb el ventre
gravid, gonflat per la materni-
tat. S'arreu, fadigada, a una
cadiç. rep es pica i, en veu-
re-la, s'hi apropa.

Maria: Quo no faig non?

/ rep: Ho.

Maria: I talvadr?

/ rep, confús: L' ~~he~~ he enciat a ...

Maria: De ja nos dies em sento mes cansada!
Tinc por d'estar malalta.

/ rep, més entristit que indignat: De manera que se-
pueix es sense saber el què et passa!

Maria: Vos m'he heu explicat, pero no ho aca-

Rep: Vas a estar mare, Maria.

Maria: ¿això fa estar malalt? ¿això es una cosa tant dolenta per a pue vos esteu tant trist?

Rep: Ho pue us ho es. Això, estar mare, es la cosa més bella del món.

Maria: ¿doncs?... Ho veig concicis, ~~tant~~ parebè' no em parien, sembla pue fogien de mi. Ho veig trist i, no sé perquè, em sento culpable de la vostra tristesa.

Rep: Ho, dona; no es per això... El que passa es pue, o bé ho donec a un lloc molt estrany, que no hi ha pui no entencis, o bé l'as. tranya el teu.

Maria: Jo des estar com totes.

Rep: Tu? Tu et tant diferent tant innocent pue no sembles criatura mortal.

Maria: ¿això, estar així, també es una cosa dolenta?

Rep: Qui sap! Tu un món com el nostre potser sí. Però perquè no m'ho deies - un bon silenci - jo l'hauria obligat a...

Maria: Perquè no ho sabin.

Rep: Però això, filla, al teu temps es impossible no saber-ho.

Maria: He viscut sempre molt sola, sola amb el pare que, per a fer-me cloure el coll al dol del món, m'ensenyava coses molt belles dels arbres, al ocell i al cotol.

- Tu veu més lluita, a veure quida
us del seu peat - ella no en té més.
sins de la seva ignorancia.

Jo em creia que, com fan al veig amb les joves de
la nit ^{de la} gran nit jo no el veia, al fill al deien
un angel de prau als obseques i d'au.

Edgelywood

Greg, amb una pena i una tendresa infinites: (matern!... Po-
bra criatura!

- Una pausa breu -

¿ ara puei farèim?

Maria:

ara em hauré a l'ortany per a puei la part
dolenta no excarnejé la nostra velleia.

Greg:

(alta! (alta, que no sapis al puei al dir. Quan una
dona porta un fill a les estranyes no té dret a matar-
se. ¿ si es veritat que hi ha deu, segueix puei al pardo-
nari. Com ve, doncs, que no es perdona jo?

Maria:

hi em perdonaem ex hauréem de vos, perquè la part
es l'alta del puei perdonaem, i no emplenaríem la vida
de fel i neçer i arrivaríem a vliar-nos.

Greg:

No ho crequis. Potser ho intentaríem, segueix puei ho in-
tentaríem, però se'n casaríem quan vejam que no en
faig cabot. És tot un home estrany, sapis? un home
que no té manies ni perjudici. ~~El~~... Com
t'ho diria jo perquè me s'entendessin?... Hi ha una
cosa a la qual certa mena de gent dona molta
importància. La s'enten honor, sapis? i amb aques-
ta paraula, que es una paraula plena de ben-
ta, s'emplenar la cosa. ¿ la fan anar en lau-
ra tot el tant dia: vinga t'honra amunt i avall
per a puei el crequis honorables. La paraula de t'
honor, però, es cometen ~~moltes~~ moltes
cruïdes, moltes vileses. Els puei tenen honor, es
que de t'honor se'n han fet paireb' un ofici,
l'acuracièn, l'empresarièn al coster, l'atru-
nyarièn com si estessis emperada. Doncs, ve-
jo al perdono. Sapis perquè? perquè, intrinsecament,
tot un home sense honor.

Maria:

Greg! Quin greu amb sap haver t'ortat tant de
lenta sense saber-ho i fer-vos-ho pagar a

Reg: No, que no tant ho
Tu no has estat dolenta, criatura: ho han es-
tat amb tu. Ara mouxa avarrenar-te i di-
pa'm com va esser, pui va esser.

Maria, amb una gran confusió, amb una gran impunitat
pauzeu patètiques: si no ho sé.

Reg: És impossible que no ho sàpigués. Recordo bé, la
memoria... Ho has tingut cap palant, cap fader
del poble o de les mories del entorn?!

Maria: Cap. Perquè m'ho representen?

Reg, en veu baixa, explicant in yante al reductr: Ufficialde!

Maria: Perquè ho dicis Reg? Qui es el culpable?

Reg: L'home que t'ha engranyat, que t'ha fedit, el pare
del teu fill.

Maria: Ho m'ho engranyat i m'ho ha fedit ningú

Reg: Hicra, filla, jo no et renyaré com un infant, per
què ja no ho ets... malgrat que, reien! em tans que
ho seràs tota la vida, ni m'indignaré com un ho-
me perquè tu ja ho saps que no soc el teu home.
Pees necessito saber què ha estat el criol que
t'ha fet el fill.

- D'esperat.

Maria, quan ho sapiga et mataré... o em mataré jo!

Reg: Perdona'm, que no sé et pui em dic. Etic d'esperat
i no sé et què em dic ni et pui em faip...
La pect t'insultaria, et cobien de llot, i farà rieta
de mi... Ho temis, que jo tant no vull et teu be,
i perquè vull et teu be en cal solucions a questa
situació, terba una mltida a aquest carrer i en-
te mltida... Vivies en un món de homes, en un
món de conte de fadres, pees ja et una dona,
Maria, filla, i en et ventee món de cada dia
les fadres i et home no hi tenen cabuda. Et

prego que em diguis qui t'ha fet el fill. 43
Pensa que t'ha pregat perquè no se'manar t'ha
Maria, amb veu de plor: Però si no dic que no ho sé!

- Pregat t'espavanta irat, desesperat, sent el pregat per dominar-se. Es passa, ple d'angoixa, la mà tremolosa pel front. Després, girat vers la porta forana, menea en t'irrisible.

/neg:

Miserable!

Maria:

Per què ho dius, /neg? Qui es et miserable?

/neg:

L'home que t'ha espavatat, que t'ha traït; el pare del teu fill.

Maria:

Ho m'ha espavatat ni m'ha traït ningú. I el pare del meu fill, ~~perquè~~ que no ho sé?

/neg, encara més: La teua puresa em deceu. Mai no hauria vist ningú tant innocent com tu ni em creia que hi pots haver al meu ningú com tu. Ho entenc et que et passa ni et puc dir. Findràs un fill i sembla que te l'hagi fet t'esperant tant. La realitat i la lògica del meu vot no tenen a veure res amb tu!

- Surt pel forat i hom et veu, de tant en tant, pareix a neguitós davant la porta. Maria s'ha arregut, abstracta, en un tamboret.

De sobte, la cortina presa de un vol s'espaventa i un gran reip de rot, ample excels d'or per a que arribi el torni, entra per la porta forana i s'apèu al peus de Maria. Una lenta,

Ja d'aparte toute qu'il y a l'arroyue de lo' de lo' fons tu

com es del meu somni, angel existencial 45
de les ales enceres. i em digueres que no eres
un home com el altre i que anaves per les car-
reteres del mar en un carro ple de muniques
de guitarra i violins i de maravilles i encante-
ris. i em digueres que el carro era ple de cerees
~~de cerees~~ guarnit amb papers de colors; de capells de
gu'existien cintes i rams de flors i coloms; de
trompetes sonores i acords nostàlgics. i que
hi ~~anava~~ ^{anava} ~~una colla~~ ^{una colla}
d'animals més raris que les persones. i que hi
anava una dona misteriosa que endovina-
va el pertament, i una altra que ballava
tota nua amb unes pants alor thermosta-
tes, i un home que s'empassava flames
i espases, i un altre que saltava, amb
gracia d'ocell, de trapezi a trapezi, i un
altre que, caient, feia riuere, i un altre
que, cantant, feia plorar... i parlaves, parla-
ves, i les teves paraules eren com una musi-
ca, com una canço de les pures, quan jo era molt
xipeta, em cantava la mare per a fer-me
dormir. ~~El vent~~ El vent de la tarda em donava
afeblida, la musica del poble, que aquell dia
hi havia tant de pratlar... i tu vares entendre la
capa de seda lamentant l'hevela i jo me hi de-
lia prestant oïda adormida car em parla-
ves en un baix i colento, el teu rostre molt
prop del meu, i jo no ve' el que em deies.
fo tant ~~el~~ sortia les teves paraules com

una careta subarmonadora Samuël 46
del meu Havi, Samuël del meu es, de-
ment tota la meua carn. I et cel v'han
tornat, en cance la tarda, tot vermell
com tota la teua capa de seda.

- al for - Maria, abstrata, no el
veu - fa cotona que /rep està es-
cotant amb una prau aspri-
xo -

I em preguntes en el teu braç i en el
teu braç delin atreure-me del tot... En
despertar, tu ja no eres amb mi, havies des-
paregut i mai més no t'he tornat a veure.
I al cel, Samuël meu, tremolava un cotlet
d'or que semblava el del teu front.

- El raig de sol v'ha apartat
amb el homini i el cel es una
ment pris. Maria amaga el
rostre en les seves mans pàl·lides
qui debia arreu aquell home del cor?

- /rep entra, es detura davant
d'ella, la prau en braços -

/rep:

En el pare del teu fill.

Maria:

No! El pare del meu fill serà un, /rep.

/rep:

Tens raó... Es clar, si sempre en tens!... El pa-
re del teu fill ho ja, veu ja. Els pares no són els
que engendren el fill i el abandonen: un és
que el cotimen i el recullen.

Maria:

I ja no sortiràs tant com fins ara?

/rep:

Ja, no. Però em n'auréu, fupirem thing
d'aquest pobre nege poblat per una gent d'a-
nima tant nege.

Maria, ^{amb} ~~semp~~ pr: Topir? J on anirem si som 47
tant pobres i tenim l'hivern al damunt?
Rep: Et deixarem encara, l'hivern. Anirem
a casa d'un permaí meu que viu a
marina. anirem a l'encontre de la
~~del~~ primavera!

La cortina s'ha clos.

- Tarda d'hivern. Sol. Cel
blau, un cel de Llatínia, que
ratlla una collada de ~~colls~~
colls. Biel, assegut al peu
d'un arbre, ha encès una fo-
guero minsa i atarpa les
mans i labes a la fla-
ma. Dret davant d'ell,
~~l'aprenent~~ l'aprenent

~~l'aprenent~~ l'aprenent: Què faràs, pobre Biel!
Calentar-me una mica. Quin fred!
Ho podia més. I com sou l'heury del po-
ble i es ~~va~~ va a l'escola, que no po-
den tirar-me pedres, he encès aquest foc
per a calentar-me una mica. Ja sou
a l'hivern. Ja baixará ariat la neu
de les muntanyes. Ja ha arribat el mal
temps.

l'aprenent, concis: El mal temps sempre ve pue a-
riva.

Biel:
Ho n'hi hauria d'haver d'hivern per als
infants pobres. A l'estiu dono bi d'anar per
camp i muntanyes, per les vores del
riu o pel en vert del roc. Canten els o-
cells i les aigües. Hi ha flors i fruites
per tot. A l'hivern tot enmuoleix, tot es
mort. A l'hivern no se'n anar a

- atenuant la veu,
 feitura de trist -

i a casa no em volen! Perquè no em donen
 volen, taladr?

L'afrenent: Perquè la gent es dolenta. Perquè el meu es
 dolent.

Rich:
 a casa em donen menjar per feta ... oh,
 no et pents: me'n donen molt poc! ... Diven
 que com pue no me s'pruanyo, no em cal
 menjar massa. Diven que et pà que em
 donen es pa blancat.

L'afrenent: Te'.

Rich: Què em dones? (Li atalla un petit paperet.)

L'afrenent: Et meu berenar.

Rich: I tu?

L'afrenent: Jo no tinc gana.

- Rich menja. Se tant en
 tant espua els seus aduicia-
 cis l'afrenent -

Rich: Qui potes haver com tu.

L'afrenent: Perquè?

Rich: Perquè berenes cada dia. Perquè no fas
 nosa a casa teu. Perquè et pruanys el
 pà. ~~perquè~~ i perquè t'estimen.

L'afrenent: ~~perquè~~ Polre Rich, com t'espauyes!
 La gent no em sap d'estimar.

Rich:
 Ho, veritat! Si, es clar! Si no podia haver
 d'altre manera.

- menja polutament, mas-
 ment -

L'aprenent:

Knatthes hi que en sabem.

7 valdria més que en sabem.

Nick:

- Una petita pausa -
Sen, sen aci at men cortat.

- Tenyent el foc -
fo només que donar-te aquesta mica
de cativ.

- L'aprenent s'asseu al
cortat de Nick -

A càl fred, però, amb aquest foc i
aquest be de Sen d'encensall i hi
sen estar més calent que aci.

L'aprenent: fa no hi treballa a càl fred.

Nick: fa no hi treballa? Perquè?

L'aprenent: Per ... ~~hauria~~ oh, ver! Ho heu entès?
Dien que se'n van del poble.

Nick: que se'n van del poble?

L'aprenent, que amb molt esforç pot contenir les lli-
primas: hi.

Nick: ara hi pue ens quedarem tot.

L'aprenent: hi, Nick: ara hi pue ens quedarem tot.

Nick: fo mes que tu. Tu no fas cosa a casa
teu i jo en faig a tot arreu.

Engelhardt

- Matí de Setembre. Un cal
pris, d'un pris roat, entra per
la porta i la finestra fent més
deolat d'interior del pual si
han desaparegut el tènue net, el
encenall, el banc i el cotís de feg-
ter, que hi donaven intimitat.

El rei, cunyat per la tafane-
ria, ha vingut a visitar a
1 rep per última vegada

El rei: Tant mateix us en aneu del poble?
1 rep, rec: Tant mateix.

El rei: Què vol que et digui? Tots que t'heu mes-
marat a la valenta. Jo, la veritat, et feia
una altra mena d'home.

1 rep: Si: tu em feies un home de pell gruixuda
i de vergonya escassa. Pel que per què pen-
sar de la teua vida sento que t'hegissis equi-
vocat.

El rei: Pots ben creure, freg, que sempre ^{et} he estat
amic. ~~tesa~~.

1 rep, amb una fredor terrible: Tat més que no em
parlem

El rei: I que si t'he avisat ha estat per un bé teu.
1 rep: Sempre avisat per un bé pucan amb t'avis-
ptem per un mal.

El rei: I jo, deixant de banda aquesta puer-
tío, perquè ja veig que no ens entenem.
T'he de dir que em sembla que fas un

Engelhardt

disparat amant-ten. Aci hi tens el pà, 52
l'rep, el nostre pa de cada dia, que es una co-
sa molt important.

/rep:

Et rei:

/rep:

Ho et molt menjar amb saborn de llàgrimes,
Ací, en el fons, tot-hom at té en estimo.

Per això heu complenat aquesta casa de fel i de
negre, per això l'heu complenat del tot de tota
la vostra xafarderia inmolto, per això m'hi heu fet
la vida impossible.

Et rei:

/rep:

Ast probte hi ha pent honrada, /rep.

Pero abocar-se a l'ànima de nostra pent que es
dina honrada es com abocar-se a una latrina.
En tot veien maltrat, en tot veien intensió tieb-
la i perversa. Quan, perque' m'hi no hi co-
tia, perque' en venir el seu pare v'hauria
puesat al caner, v'esp'olre les portes de casa
men a la pobra Hana, tot amb criticaren i
~~trampes~~ timpresen a die i protestaren en nom de la
morat, de la vostra moral miserable que v'ans-
lega per fang. En creia que el meu cabell
blanc i la meua honrada era prou parantia,
pero es veu que m'esp'olre. Quan, per a fer-
los callar, per a que amb les vostres encarnies
no timentessin més aquesta pobra criatu-
ra, v'esp'olre m'hi, repiren blancant-
me a la fac tota la vostra inmundicia. Ja
re em veu a die que sou tant bons? Que-
deu-vos amb la vostra bondat i amb la vostra
moral i deixeu-me marxar, que entre vo-
salties m'hi defecia

Et rei:

/rep:

Lo que' alla...
sever, autritari: D'alla no en partís, que es l'à-
nima més pura que he conegut.

El rei, des del cim de la seva moralitat: ai, pobre joep! 58

- Joep ha anat a la porta de la festa i ha cridat:

Joep: Maria! Maria!... ja es l'hora!

El rei: i tant mateix us en aneu aneu?

Joep: D'aquí una estona. El carró amb tot el contingut de casa ja fa prop d'una hora que ha marxat.

El rei: Encara com us us heu acomodat ^{també} a vent (mal temps).

Joep: El camí, fins passada la neu tant, es feia, i cat us canegae paire les besties.

El rei: Bé, doncs: bona sort i bon viatge.

Joep: Gràcies.

El rei, que ja es a la porta: i hi per alguna cosa home Joep...

Joep: Per a res, per a res...

- Just El rei: Per la festa en-
tra Maria. Camina mes len-
tament que abans. La mater-
nitat ha afinat el seu ritme, que
ara té una pot. lidesa de cera.
En el seu ull, que sembla més
protu en la fira, encara del
ritme, crema una flama fe-
brosa -

Maria: Ho he deixat abans perquè he sentit que parlar
ven amb alpi. La gent del poble em fa pr.

Joep: Ho parlo quinera, que aviat us es veurien mes.

Maria: Quin preu em sap!

Joep, molt estranyat: El sap preu?

Maria: Per mi.

Joep: Bah!

~~Maria: Tant que la gent del poble em fa pr.~~
Maria: ~~Ho parlo quinera, que aviat us es veurien mes.~~ i això que diuen que la loca-
dat sempre te un preu.

~~Joep: Quin preu em sap!~~
Joep: i es veritat que el té: la nostra propia estima.

Marzo:

Hey, fixant apleia per a encastar la revista: Ho t'auri-
-cis, que més he viure allà on anem; que més he
viure amb tu.

Tout de face à canal trait pas
savet blanc i la robe noir

↓ encara que ripen vell, tu ve steu'at arti-
mat-me una mica?

Maria, abraçat-te! ~~WAAAAA~~: encantat el cap an el m
pit ~~WAAA~~: si; fress, si; molt.

12er, que fa el cor fort, pero pue també t'ei el ull negat de
Máquina: Vens? Ara ho comento a creure que m'acomi-
maràs una mica. ¿saps perque? Perque t'
ama ex com el fill, que no sentim pue riuen fies
que ploren.

Gracia:

1 rep.

Pero haver-nos-en d'anar!
Haver-nos-en d'anar, deu voler dir. Ho es dolgui
fopie d'una terra on t'han fet ofeie, encara que
rigues la terra, la pue es veie néixer. La terra
nosta, aixi que massa promptament hi ha pui
nomena la patria, la portem amb nosatres arreu
on anem, es substancial amb nosatres. an-
riem a l'altre cap de mar i d'aquella fora la me-
ra terra, sans perque? Perque' boni d'hi hauriem
dels nosatres. Pero, vaja, no anirien tant things.
anirien a un poble on viu un perruà meu,
que fa anys que m'espera. E un poble molt
bonic i que es plançà molt. E un poble tot
blanc, com una ala blanca inmensa
la mar on catapuen les velas de les barques.

Il faut à la fois que l'homme se sente à l'aise, à l'aise, plus aisé, plus aisé à vivre,

que també semblen ales. Tu no t'has 55
vist mai la mar? E, com t'has dit ja?... es
com un cel d'algua tota el cel. I dicies que
canta i que plor, i te veus onades que en les ho-
res de tempesta semblen veure amb la crinera d'es-
cuma. Via i vist v'reis la cançó de la mar, que es do-
ve inspirar quan sur en l'arena tota i calenta
de sol. I hi ha, en l'arena de la platja, les carpes:
les carpes que en el fons porten pintat un ro-
de dona i, quan un mar entine, les veus de
pesquera, semblen tament que surgen un es-
tet penjat dalt del pat. I hi ha les carpes que
ja no intiran més perquè són velles i es van
desfent tota el tot i les pluges, com aquelles aies
inmòbils i embolades que sempre hi ha a
les portes dels mariners i en les puntes tant sol sem-
blen viure el sol, plens de la meravellosa
llum de la mar... I el poble es un poble de
cases blanques i tendals vermells, amb les por-
tes i finestres emmarcades de blau, i en ca-
da finestra hi ha la cabellera prisa ~~de~~
~~de~~ d'una clavellina tota plena de co-
tons de sang. I hi ha camins crejats d'arja-
vares amb la tija erecta i florida, i xiprers que
on com flames d'un verd profund, tremolant de
ving i cant d'ocells, i eucaliptus de fulls apudat
i vermells amb una vermetat de sol de porta
~~frangit~~ i riberes de tronc cli-
vellat d'any i cabeller platejada que el vent
de la mar serpentina. I en la terra calenta del
camp i les rinyes de rep arde l'aire cada des-
colpa la blanca magnificència de l'estatut d'
un lleu, o d'un rari, o la meua d'una dona

v'apropen homes i dones pue 5

L'infant, estirant el pec d' ^{eniren encuniesit} El paper ric: Pare, deixen-los
quedar! Jo vull que es pueixin, pare!

El paper ric: Tu, calla.

La papera rica: Bona nit tinguen.

Maria: Gràcies pel diner, però us la tinc per bona.

La papera rica: I aneu molt ben?

Prep: Molt ben, encara: a marinar.

L'infant, estirant la falsedilla de La papera rica: Mare, jo vull
que es pueixin.

- El matrimoni: Delibera: dia-
tes en ven baixa i ric en mini-
ca, del puat hom pareix, mes
altres, algunes frases:

- Podien quedar-se...

El cap i a la fi us ens farien cap
nom...

El paper ric, malhumorat, a la sen dona: Sempre s'ha de fer el
que volen matxos.

- a Prep -

Podien quedar-se. Ho tinc en per a deixar-los
anar en una nit com a porta.

- Entendriem hipòcrita, mai,
cara de bledat.

La nit de Nadal cal estar pensant i predir.
Es clar que a casa no tinc Hoc, però, va-
ja, n'hi ha a l'estable. Ho hi estaven
tant de com a l'hospital, però hi estaven
calent, que es l'important.

Maria: Gràcies, bon home

La papera rica, al veu home: ~~Gràcies, a veu~~

- als nòmades -

hi: hi estaven calent, sabem? Anus des

molt bella. ~~però~~ És un poble de ma- 55
rina, un poble de pent fanga i heial que te
l'anima clara de la gran clar de la mar;
un poble on ningú no es haurà de mi perquè
se marca vell ni malpensarà de tu perquè et
marca jove; un poble on poties ~~ser~~ pare del
teu fill sense parer.

Maria: Si on hi vius bé, prep, tancat a mi.
Rep: I tu i tot hi viuràs bé, que per tu es fa la porta.

- (clicant de la -
Vaig a dalt a donar una última ullada,
no faré cas que em deixessin alguna cosa. Tu
ja ho tens tot?

Maria, mostrant un farollet i un ample mocador de
blanc: Miren.

Rep: Molt bé. Prepara't, doncs, que marxarem d'ara-
quenda.

- furt / rep per la porta de la
dreta. Un moment. V'eu en
les campanes del poble i el
vent que xifla entre les
branques fines dels arbres.
Maria separada al seu en-
ton amb una tristesa infinita.
V'apenalla, ajunta les
mans pal·lides i murmura:

Maria: Adieu, parets humils que m'heu acollit quan
ningú no em volia. Adieu, llar amiga on
he trobat catine quan tot-hom me' abandonava.
Adieu, casa de l'home que ha estat
lò amb mi, de l'home que ha estat tant
lò, tant noble, tant generós, que per mi
ho ha perdut tot.

- a la porta forana apa-

reix Biel i tot at ven en-
l'ra sembla fer-se humilíssim.
Malgrat el fred, m'escalfé i es-
panacat com sempre

Biel: Que hi fas, Maria, apenollada així! Sembla
que esperis un angel.

Maria: ¿me regueix apenollada: Ho hi venen el an-
gel a apenollar tu.

Biel: Ho pue no hi deuen venir, perquè si hi cin-
guessin castigarien al pue em turmenten
i arriuen de mi i em dinen beneit. Hi-
ra: tays perquè t'estimes tant a tu, Maria?
Perquè no es l'uxor de mi, si em tires pe-
dres si em dius beneit.

Maria: ¿ex clax pue no.

Biel: Per ara t'exas humy. M'han dit pue t'exas
hi.

Maria: Humy perquè has de tenir un nen.

Biel: Tant que hi jiparia amb el teu nen, si et pue-
dertis! El altres no hi coten jipar amb mi i em
tiren pedres perquè dinen que soc pobre, fo no ho en-
tene així de pue al poder de al hi hepin de
tirar pedres. ¿tu?
fo tampoc.

Maria: Be, ex clax! Deuen tenir raó pueu dinen
que soc beneit.

Biel: ¿pue has d'esser, criatura!

Maria: Tays, Maria? Em pueu dir molt tot sense cosar-
tes. Però, miu, prenhé, paciència i quan
pensi que ving bé humy de m'atres, un
rapet d'alepin donarà escatla a la meua
vota. ¿hi em vol i em dius et vom o del
poble on vas i no us he de fer cosa, pueu

si n'è una mica més prau vinté ans 5 p
mathey.

Maria: ti, Biel, ti!

Biel: Perquè, sapr? el senyor mestre, quan no el ven
miprè, perquè el veis que papuen i enfada-
rien, m'ensenya de flepè i d'exerirle sen-
se fer-me paparès. ¿je t'entendré, jo, la tua
carta.

Maria: ti que et cridaré at nostre cortat, Biel!

Biel: Sabent et teu bon voler podré aquantat mil-
lor es exercis. ¿mentre arriu t'hon, al
ven que tindras ensenya-ti que si pui tó
i que no es lurti del altre neas encasa que
si pui pols i es tindrà per benit.

Maria: ¿jo que deia que no hi venien aci el au-
pel i tu n'ets un!

- at l'arribat de la porta brana,
~~apareix~~ tota la clau prisa del
matè, apareix rep, puiaut un
pochi de pet cendrés, ull resip-
nat i ~~prau~~ arelles erectes. Biel i s'a-
parta a un cortat.

rep: Apa, que es tard i veit que la nit ens astra-
ni passant la carena.

Maria: ti, anem.

Biel: ¿a mi que no em diu res, rep?

rep: Hola, menut.

Maria: adieu, Biel.

- Puja at puchi. rep li po-
ta t'ample muscat de fla-
na d'un blau tendre, ~~apareix~~

59
li deixa el fax del a
la falda, i s'entolien en una
manta de color de llet, presa
les regnes, agafant un bastó i
dintre.

Rep: Aiden, Rich!

Maria: Aiden!

Rich: Aiden! Aiden!

- I Maria saltà del polli i fo-
tes a peu, com en ~~una~~ ^{una} o tam-
beu l'altre, desapareixent de del
mare de la porta.

- Sabuda amb la meua mira-
da de fust. Després implora,
mirant al cel.

Senyor, que la neu no es atrapi pel camí!

- Després, com dient i ho a fi
mateix:

Quan el polver cau de camí no haurien de ne-
var mai.

- Turt i tanca la porta vera seu.

Un moment i s'el ven mirant per
la finestra a l'interior de la casa
abandonada i el seu cabell ro-
s semblen donar respaldant a
la negra creu de la creu.

Després el cap de l'infant des-
pareix. Una gran pausa. Torna a
oír-se la veu presa de les campanes
i el xiuxiueig del vent.

L. don L. cortina

- fa hi ha nen a les cines,
nen pue ami baixatà al
poble pue a fer-ne un poble de
contes de Hadal, i et vent,
cantant - tema d' el cant
des ocell - acota la plana.

Mua gran pensa.

apareix l' afirmant. Te corrent em-
pès per l' inquietud i l' angoixa,
L' detura un moment pue a repen-
dre alé. Quan tot recommen-
ça el camí, camí. Des de ter-
ra, vent, pue a donar-lo be-
ces, crida Harpament.

l'afirmant: Mariaaa!... Mariaaa!...

- l'eto respu, thungà, afeblit:
" ... iaaa!... iaaa!... "

l'afirmant i aixeca, i corrent
i cristant:

Mariaaa!... Vine amb tu!... Vine amb
tu, Maria!...

Una casa, una ~~par~~ masia, en un camí de l'alta muntanya, entre pins remorsos i arjines i arpelagues. La masia té uns finestral gòtics, una porta ~~expose~~ ^{en arc} al costat de la qual s'exfita paret amunt una parisienera pue, en arribar l'estiu, seu volatax en flors emblemàtiques, aquertes flors de lleu perfum en les quals l'imaginació popular creu veure-hi els atributs de la passió de Jesús: el clau, la corona d'espines...

Al costat de la casa un xopluc, patlissa en la part alta, establa en la baixa. Rera la casa, la muntanya: muntanya de flocs i de dependes.

- Altres hores d'una nit de Peranobre: la de Nadal. La neu verteix d'irrealitat al paisatge i li dona un aire de misteri. Hi ha una blanca catifa en pat i camí, uns blancs palons i unes fantàstiques flors, ^{nyes} ~~de~~ meravelloses flors de plaç al arbres, uns blancs berlat de plaç a les arpelagues. Alt i llunyà, un cel tot pimmolat d'orteg. Otr d'obac, la matinalada fieda. A l'interior de la casa llum pue ex fittia per les arcetes de la porta i pel vidre entelat de fied d'una petita finestra. Seu cremar un bon pe a la llar i al seu entra seu habee-se reunir la família. Se tant en tant apapada per paret i paret, una riatta, una carlo.

✓ Veix de tant en tant una campana pue crida a la missa del pati.

El vent - segueix el tema melòdic d'el cant del ocell - juga amb la neu del camí. Una llarga pausa.

Arriben / rep. a peu. ajedant-se amb el cartó que es com un cànel

qu'est ha puermit amb nada. 62
les, aquestes flors que tenen perfum de nit
de fest. Tota la repues del polli - piis, petit
i manori, dignes de sant Francisc d'as-
sis i del prete Joan Ramon - que cavat-
ca Maria, tota embolicada, ~~sax~~ adluc se
cap, amb el mantell blau que te remi-
niscenties de túnica d'impèria orto-
luana.

Et vest fort i la minyoneta d'arri-
har de fer pensar en la verge i el sant
Ires del mite cristià.

Maria, amb veu feble: ¿si repovarem una mica, Ires?

Ires: Totes cantada, ocultat?

Maria: Si. ¿on també de ben curtar-ns, que anem a pen i la
nostres hores que caminem.

Ires: Ho t'auríem per mi, que es tant prax el desip d'ar-
ribar i veure t'ben apsentada en ^{apunt} ~~apunt~~ blanc i a-
collida vora la mar blau, que no sento el cansament.
Que corta, però, d'arribar-hi!

Maria: Sempre corta, filla, d'arribar al casal blau.

Ires: Per això us demanava que repovarem una mica.
Ens placarem de fest.

Maria: Potéiem encontre for i ens creat fariem. Veure sem-
pre aquesta claror de la neu es tant trist.

Ires: Les que anem de camí com hi anem tu i jo hi
que ho es. Tu canvi, per al que la venen des d'una
^{amb veu} confortable, ben menjat i vora la llar, la neu es
un espectacle meravellós i alegre.

- V'ocèix en rialles i veus joies
a l'interior de la casaria -

Maria: Hum!
~~Quina~~ Quina finestra! Quina casa!

Ires: Totie tant carrat que ni t'has vist. Paríem de
llarg, supim: la gent es dolenta.

Maria: Ho, /rep: quedem-nos. Ta molta força.

/rep: Hi ha una ^{figl-lida} ~~meneta~~ i uns cotels d'argent
que acleren el camí. Lluna i cotels de Hadal!
Ta molt feda.

/rep: Tu fa més al cor apapat del home. Parlem de
llarg, creu-mo.

Maria: Topico molt. Tu t'ho molt malament. Ja us puc mes.
/rep, resignatament: Quedem-nos. Tu a die: demanem a la
gent de la mara si ens volen donar x ophe.

- Ha cessat el vent, v'ha for la
melodia natalenca d'El cant
del ocell. A l'interior de la casa
v'ceix, fa colona, una joia
música de simonies, aldules
i puitany.

Maria: Que content estan perquè ar Hadal!

/rep, trist: Perquè ar Hadal? Perquè tenen un rostre i es-
tan ben fets i no es recorden del que no tenen
ni pa, ni casa, ni deu.

- Va a la porta i truca. Ensen-
deixen les rialles i les muxiques.
Una veu crida:

La veu del papà ric: Qui hi ha?

/rep: Gent de pau. Obrin per caritat.

- Maria, arrau lida dalt del porxi, q-
guarda la casa, en la porta de la qual
v'ha obert una portico. Apareix El papà
ric.

Vaig de camí amb la meua... amb la meua fil-
la, que es troba breixie malament. Ho ens po-
dríem donar x ophe per una nit? ~~Però us fa-
rèim molta honra: ens n'anirém a punta de dia.~~

El papà ric: Això no es un hospital.

/rep: Encara puc no ho rigui. ~~Però us fa-
rèim molta honra: ens n'anirém a punta de dia.~~

que hi ieu bé potreu tenir una es-
 puma de pietat. Ho pararem al pue selfi.
 Ho en cone. Ho se pui tou. Potreu tou un bon
 home, un home com cal...
 He m'ho pents.
 ... pero potreu tou un capabond o puelenue
 pitjor.

El papà ric:

Josep:

El papà ric:

Jaç:

- freg calla, humiliat, avergo-
 nyit. I diu a Maria:

Benem, Maria. Lucara pue ropeixit, encara pue
 no pugués aquantat més, aquanta i aneu-
 se'n.

- Apra les repues del pottí, en-
 tlica anovament a Maria -
 Això no en ha d'estranyar: pairebé sempre pue
 home tuncat al bon en de la pent, la porta verta
 cosa i nimpú no respon.

- al papà ric -

No cal pas conèixer la pent per a fer una bona
 obra. I una bona obra hauria estat donar-ho xò-
 plus en una nit tant feda. La meua filla n'averia-
 tant repos.

La veu de la papera rica: Sièu pue aneu amb la vostra filla!

- la porta s'oblatava i home ven al
 crom de la muna rístepa: la
 Max en la puat crema un bon foc, a
 la taula parada, el banc d'arç.
La papera rica, el papà ric, se-
 guit d'un seu fill de set o vuit
 anys, avencen fins al canó. La
papera rica porta un fanal,
 qu'entalla per a projectar la ve-
 ra clar feble damunt el cotxe
 de Maria. A la porta del mag-

manten que porten i la palla hi sorten 55
calent.

¿on es l'estalla?

/rep:

El papà ric, assegurant la boca nepra de l'estalla i a veu
baixant unes paraules repetit de /rep, que no deixa al pòchi:

(cap a ell... sense compte, que hi tinc una
vaca, però no tincen, que es de bon tarannà.

/rep, que ja es sentia l'estalla i ajudant a descaçalar - Riu -

Maria: Les besties mai no ens han fet cap mal.

Maria: Més aviat ens n'han fet les persones.

/rep: ¿on, que semblen tant desconfiat, com es
que deixen obertes les besties? Per les pobres co-
les.

El papà ric, rient: Ho en tinc cap pr. Hi passa po-
ca gent per aquest camí. ¿tinc un bon
molt lleu: L'home amb un ull sempre
obert, com les llebres. ¿, sobretot, robar un bou
o una vaca no es tant fàcil com robar
un prapat de duros o una coberta d'argent,
m'entensien? i al pue ho probes aviat el
caca riem.

~~El papà ric, rient: Ho en tinc cap pr. Hi passa po-
ca gent per aquest camí. ¿tinc un bon molt lleu: L'home amb un ull sempre
obert, com les llebres. ¿, sobretot, robar un bou
o una vaca no es tant fàcil com robar un prapat de duros o una coberta d'argent,
m'entensien? i al pue ho probes aviat el caca riem.~~

/rep, rient: En tés, entés.

La papera rica: Ja hem robat?

El papà ric, malhumorat: Que també el hi vol-
dris donar robar?

La papera rica: Ramon!

/rep, al papà ric: Ho tincien. A mitja tarda
hem fet repulda. Si tincien paca men-
jarem un bocí del que portem.

La papera rica, a /rep: ¿perquè mai te la vots fil-
la?

/rep: Un mat pue santifica a les dones.

La paguera rica: ai, la pobristona del meu on!

- Avençat vers Maria -

que tinguis una hora ben curta, filla,
i pue et fites al vepit fet home: ripui co-
line i perfume de la tua vetllera

Maria:

Gràcies, senyora.

La paguera rica, a /rep: i si t'ho arriues aquesta
nit, aquesta nit de Nadal, no subterstir
pas. Un home: criden me i no ajuda-
re' en tot et pue ripui.

- a Maria -

tu et faré dur una tassa de llet, un
vas de vi calent amb canyella i sucre,
que dona forces i fa passar el fred.

/rep, amb la veu tencada per l'embús: Jo... jo
tant sol pue dir-vos et pue ha dit Ma-
ria: gràcies, senyora.

L'infant, de vòte. Miren, mare: sembla un pessebre!

El pagès ric: Què es et que sembla un pessebre?

L'infant: L'ortolana, amb aquets pobres que son
igual que et tant /rep i la Mare de
Deu de fang.

La paguera rica: tanta innocència!

- a Maria -

al cap d'una estona ja t'he venien, pue
la neu i el cotol també fan clar. Però,
sobretot, no en confusies pas fòc.

- a /rep -

I on, si fumes, aneu amb compte. Pen-
sen que tot es plè de patla i podria pas-
sar una desgracia i Deu vos en guard
d'una ja està fet.

/rep:

No tinguen por: no fumes.

Il de la Roche i de la Roche,

L'infant: Homens hi manca l'ortella: una es. 68
trella com apuella de Hanna que tinc
clavada al turo de la err de Restem.
Pare! ¿hi hi poravem un faual?

El papèr ric: El pue has de fer es catlar.

La papera rica: El uni té rais. Ho estaria pens me-
lament pue hi perperxis et faual. Re-
questa bona pent v'hi venia una mi-
ca i potter evitariem un mal més
gran.

El papèr ric: Vinga, donec, i acabem d'una re-
pasta.

Pare!

- (ridant) -

- De la casa avença un riu-
te al qual El papèr ric
thiera et faual, dient-li:
Pensa't d'una lisa.

- a /rep i a Maria -

¿ ara, bon nit.

La papera rica: Bonna nit.

L'infant: Adeu, tant /rep! Adeu, Vexpe Maria!

El papèr ric: Paxxa, paxxa, tabalo!

- El motic ha penjat et faual
i se'n torna a la casa, la porta de
la qual es tanca, vera es anor.
Una pausa. a la clarr del fa-
ual hom ven pue l'ortella
no te portet. a dalt hi ha
pis, accessible gracies a una
creata de pat, habilitat com pal-
lissa. a baix hi ha l'orta-

bla propiament dita: pa-59
ret de pedres negres, lliques e
normes i designat de les quals
penjen terenyines que la them
del fauot trina d'aurades,
una menjadora al fons. Des
la menjadora es retalla la ri-
lleta d'una vaca. Hi ha unes
setles i altres praximament,
que penjen de les parets. / Des a-
gafa una de les setles, la deixa
en terra, la hi posa dues
grans bracades de palla que
cobren amb la menta.

/rep: Vens? això es servir de tit. ¿me sembla que
no hi tindrem pas pens de ped.

Maria: Estic tant cansada que tot em semblaria bé.
- /rep thipa el potli a la men-
jadora. Despres v'apropa a Maria,
la fa asseure, v'assen ell a ter-
ra, damunt la palla d'un
còr d'n pòl-tid. L'ascena
pren un ts d'ineatitat, de mis-
teri. La them del fauot, que es
com un cotèl, car t'heue de ven-
re amb ~~amb~~ mirada tant
innocent com la de t'infant, sem-
bla donar un estrany replaent
a les figures del vell i la mi-
nyoneta. Al fons, rem la fac-
pòl-tida de Maria, hom endra-
rina mes que no pas ven el
cap de la vaca i el potli pec-
ter nading del puet brotha

una femera la cat-lida, 70
Et hoc i l'impossibilitat de
les figures fan pensar en un
altre estoble de llegendes.

I rep: ara a dir-me i a apagar focs per a de-
ma.

Maria: ai, /rep! Tu sembla que no podré pas
dir-me pens.

I rep: ¿això?

Maria: Tu ho molt malament.

I rep, molt agraït, aixecant-se: Aniré a tancar...

Maria: Ho, no; deixeu-los. Ells creuen que ja han
completament permetent-los l'estada ací i deuen
sentir-se tot satisfets del seu bon sentiment.
Ho feu que se'n hagin de penedir. Ja en
deixarà passar, tranquil·lit-los.

I rep: Però aquesta dona semblava tant bona!...
¿~~no~~ ha dit que era ajudaria...

Maria: Ja hi aniré quan no ens puguem passar
del seu ajut.

I rep: És per tenir que...

Maria: També ho tens jo. Però, qui hi faré? Tin-
dreu un més que ens farà companyia
i ~~pot~~ més plauer et canvi. Ben importaria.

I rep, molt atibulada: Mireu, Maria, que m'han dit que
les dones, quan arriben a aquestes, sofrien
molt.

Maria: Doncs si les altres sofrien també sofriré
jo. ¿cregueu que no em dolerà pas: et sofi-
ment em sera pagat amb un fill.

Grup:

Hiça pue crec que n'averiten ajunt...

71

Maria:

M'ajudaren or.

Rep:

Is? Pobre de mi! Què se jo s'apuerter coses.

- L'aire fred de la nit sembla estè-
nuir-se amb la veu de les camp-
nes. Llunyanes, però apropant-se,
v'heixen unes rialles, unes veus a-
lgres, una musica imperiosa i
làstima d'alduses, simlambes i fla-
viol -

Maria:

Una musica! Una canço! Què es això?

Rep:

això es Nadat, Maria! El Nadat des pue tenen
casa i foc i no han d'anar de camí fregint com
nosaltres.

- La canço i la musica i les rial-
les v'han anat apropant. J ara ar-
riben al parter i el pagess de la coti-
lia, infant, homes i dones, que van
pel senderons de neu, tota la nit
de deu, a la missa del past. Venen
molt abipallat amb porres de patl i
canetines, amb samarres de patl de
xai i mantos virolades. Duen cordes
blanes renat amb cintes i flors de
colers, polharres, cistelles de fruites,
cassies plenes d'ouells que deixaran
anar en la mare de l'esperista
humil. Porten fanals per a acla-
rir-se el camí i ara l'ertam-
na té una llum i unes colo-

raines ~~XXXXXX~~ irreal com 72
mai i ~~mai~~ més crom i més
ballet pue mai. Ballet català
del segle XVIII, ple d'est-lepau-
cia i de frescor.

Venen cantant.

Es pue canten:

La nit de Nadal v'apropa,
la nit de Nadal se'n va,
i ens en anirem unathes
i mai mes podem tornar!

Un partr, cristant olavant la casa: Ei, (breu)!

Un altre partr: Martina!

Un paper: Ramon!

Un altre: apa, que es fa tard!

- Roncar de simonides, apetejar
de les unathes de les aldufes, tant-
negjar del ferret, refilet des plabris.
S'obre la porta de la maria, i entre
la joia desbordant de les rialles i es
crit de benvinguda, la papera rica,
el paper ric, l'infant i altre gent
de la casa v'ajunten al repuei.

La papera rica, a /rap: Maria: Bona nit! Anem a la
missa del pat. Prepari per unathes al Sen
Infant!... Tornarem desrepueit...

Reus de: Qui son?... Què hi fan aci a l'establa?...
Perquè no venen més unathes?... Bona nit!
Bona nit!

- I v'atunyen cantant.

La nit de Nadal s'apropa.
 la nit de Nadal se'n va,
 i ens en anirem unaltres
 i mai mes podem tornar

1 rep.:

- Les veus es perden en la nit -
 Nadal ben trist per unaltres. Tot-hom té una
 Mar, tot-hom canta, tot-hom viu. i unaltres
 no tenim res, ho hem perdut tot i hem
 de fugir com si fossim uns maltractats.

- Veient la tristia de Maria -
 Et de t'any vinent, però, serà millor.
 Quin Nadal, Maria, et de t'any vinent!
 També hi anirem unaltres a la misera
 del patir. La diuen en una espècia tota
 blanca que es deica dalt d'un roquer
 davant la mar. i a quella nit de Na-
 dal a ~~la~~ marina, a quella nit de Nadal
 del mariners, l'espècia es plena de roig
 i clavells i de cant i muniquers. i ad-
 huc, batent les roques, canta la mar:
 una canço de brestol, una dolça can-
 ço de brestol que la mar canta en veu
 baixa, tantament com un sospir, per a
 que t'infant no tingui por. i a quella
 nit t'infant es el fill de totes les ma-
 res que v'han pinedat sense fill. i com
 a quella nit el pescador no van en mar,
 adhuc les sirenes s'aproxen a les roques
 per a rir les muniquers del homes. i en-

74 ~~77~~
da baixa té el seu arrel de nit de festa
major. i lament t'explorin blanca, el
altre arrel, el que v'han quedat sol
perquè no hi ha prou carnes. hi ha
xien en una corona de llum. Veuu's.
Maria, quin Hatal al nostre ~~de~~ de l'any
vivent!

Maria:

Nit de Hatal! ai, nit de Hatal, perfuma-
da de lleperola, que em dones un fill!

Rep, tristament: Mala ~~esperada~~ ~~esperada~~! ~~esperada~~!

Maria:

No maleïu, rep!

Rep:

Sei pobre, et veig roïu, i veig que no maleïxi!

- Ma morment. V'veis enca-
ra, batejant en el cor de la
nit, la cançó -

Maria: hi veix espanta nit de prouem fons.

Rep, amb ira: Perquè? Perquè ens et crucifiquin?

~~Ha~~

- Se robe, el robe de Maria es con-
trau solbament. La miyo neta
crepa les mans dament el ventre

Maria: Ai!

Rep, pal·lid, tremolós d'angor: Maria!... Maria!...
Sei aï, al teu arrel... Ho temis...

Maria, amb un gran crit, explicant-se les robes que
cobren en el ventre fons: Fill meu!

- i les veus del vent, triomfal
canten t'at-leuia de Hatal.

L'heu la cortina

(Fins Capoteila

de les-Thermes, 1950

